

Veilig werken in en op monumenten

Deze brochure, een gezamenlijk product van de Monumentenwacht Nederland en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, behandelt het treffen van voorzieningen voor het verrichten van inspecties en het uitvoeren van reparaties en klein onderhoud.

AANLEIDING TOT DEZE BROCHURE

Elke werkgever heeft een verstrekkende zorgplicht voor een veilige en gezonde werkomgeving. Hiervoor moet een inventarisatie van mogelijke gevaren plaatsvinden en worden nagedacht over veilige oplossingen. Deze plicht geldt ook voor monumentenzorg. In veel gevallen is het treffen van permanente voorzieningen noodzakelijk voordat met inspectie en onderhoud wordt begonnen. Wat velen ontgaat, is dat de eigenaar medeverantwoordelijk is voor de werkomstandigheden van iedereen die in zijn opdracht inspecteert of onderhoud uitvoert. Voor de Arbeidsomstandighedenwet (kortweg Arboret) maakt het niet uit of dit een vakman is, een vrijwilliger of een buurman die helpt bij het schoonmaken van goten. De eigenaar moet dus zorgen voor een gebouw waarin en waarop veilig en gezond gewerkt kan worden. Wel mag de eigenaar ervan uitgaan dat degenen die inspecteren en onderhoud uitvoeren, weten wat ze doen.

In veel gevallen kan zonder het aanbrengen van permanente voorzieningen het gebouw niet of slechts zeer beperkt worden geïnspecteerd. Dit geldt ook voor het uitvoeren van klein onderhoud. Deze brochure geeft beknopt aan welke voorzieningen vanuit de Arboret verplicht dan wel noodzakelijk zijn voor een goede inspectie en onderhoud van zowel het in- als het exterieur.

Elk monument is anders, dus is maatwerk vereist. Hoe kan op een veilige wijze inspectie en onderhoud worden uitgevoerd en welke voorzieningen zijn hiervoor nodig?

HOE KIJKT DE RDMZ TEGEN HET TREFFEN VAN VOORZIENINGEN AAN?

Op plekken die niet goed en veilig bereikbaar zijn, slaat ook na een zorgvuldig uitgevoerde restauratie al snel verwaarlozing toe met lekkages en problemen als gevolg. Al jaren pleiten we voor tijdig en goed onderhoud aan monumenten. De RDMZ en de Monumentenwacht vinden het belangrijk dat de juiste voorzieningen worden getroffen om op veilige wijze periodiek inspecties en onderhoud mogelijk te maken. Elk gebouw vraagt echter om een eigen aanpak die rekening houdt met de visuele aspecten en monumentale waarden.

Bij torens is het belangrijk om per tafelment een vloer aan te brengen

WETTELIJKE VERPLICHTINGEN

Arbobesluit Bouwproces

Voor alle werkzaamheden betreffende onderhoud, inspectie en restauratie geldt het zogenaamde Arbobesluit Bouwproces. Dit Besluit wil de risico's zoveel mogelijk beperken door een preventieve aanpak bij restauraties. Van alle betrokkenen worden de verantwoordelijkheden vastgelegd, zowel van de aannemer met zijn werknemers als van de opdrachtgever en de (restauratie)architect. Een aantal zaken in het Besluit gaat over een betere coördinatie op de bouwplaats, andere zaken hebben betrekking op keuzes die gemaakt worden door de (restauratie)architect die moeten leiden tot vermindering van de risico's. Overblijvende risico's worden opgenomen in het door de architect te maken Veiligheids- en Gezondheidsplan in de ontwerpfasen. Zaken die van belang zijn voor beheer en onderhoud komen in het Veiligheids- en Gezondheidsdossier.

Op deze wijze worden opdrachtgever, architect en uitvoerenden niet alleen verantwoordelijk gemaakt voor de uitvoering, maar ook voor inspectie en onderhoud na de oplevering door het aanbrengen van voldoende voorzieningen om gezond en veilig te kunnen werken.

Veiligheids- en gezondheidsdossier (V&G-dossier)

Om te voldoen aan de Arbowet moet onder verantwoordelijkheid van de eigenaar of opdrachtgever een dossier worden samengesteld voor de eigenaar of beheerder van het bouwwerk. Dit dossier beschrijft van belang zijnde bouwkundige en technische kenmerken met het oog op risico's voor veiligheid en gezondheid bij mogelijke toekomstige werkzaamheden voor inspectie, beheer en onderhoud. Wat betreft inspectie en onderhoud worden bijvoorbeeld de technische specificaties vermeld van veiligheidsvoorzieningen met bestek en tekeningen, toegepaste constructies, materialen en installaties. Daarnaast beschrijft het dossier de voorzieningen voor het beheer, zoals bevestigingspunten voor steigers, valbeveiliging en gebiedsbegrenzing, de voorzieningen voor glazenwassers en onderhoudsmensen en de noodvoorzieningen en vluchtwegen bij brand en andere calamiteiten en het informeert over de risico's.

Zorg bij het maken van restauratieplannen dat in grote kappen deugdelijke loopbruggen worden aangebracht

TOEGANKELIJKHEID VAN HET INTERIEUR

Alle ruimten van het gebouw moeten veilig en goed toegankelijk zijn of gemaakt kunnen worden met trappen, deuren, luiken en loopbruggen met voldoende algemene verlichting.

Loopbruggen en bordessen

Volgens het Arbobesluit hoofdstuk 3, artikel 3.16. *Voorkomen valgevaar* dient op plaatsen met een hoogte van meer dan 2,5 m boven niet-beloopbare constructiedelen, zoals plafonds en houten tongewelven en boven trek balken een bordes of loopbrug aangebracht te zijn, voorzien van hekwerken of 2 leuningen. Bordessen moeten minimaal 100 x 100 cm meten, zodat er voldoende ruimte is voor het neerzetten van spullen. Voor loopbruggen geldt een minimale breedte van 60 cm.

Voorzie bordessen en loopbruggen van voldoende ondersteuning. Bij lange kappen adviseren we om op enkele plaatsen de kapvoeten veilig bereikbaar te maken vanaf de loopbrug. Indien de te overbruggen hoogte meer dan 10 m is, moet op maximaal 7,5 m hoogte een bordes worden aangebracht.

Trappen en ladders in het interieur

Alle belangrijke ruimten en constructieve onderdelen moeten bereikbaar te zijn met trappen of ladders. Waar mogelijk dient uitgegaan te worden van steektrappen met een behoorlijke leuning. Ladders alleen daar toepassen waar een trap niet goed mogelijk is. De ladder of de leuning waar mogelijk 1 m door laten steken boven op- en afstapniveau.

Plaatsing van trappen en ladders

Waar moeten trappen of ladders, geschikt voor de situatie, aanwezig zijn?

- Bij kapconstructies met meerdere op elkaar gestapelde dekbalkjukkens of spanten. Hetzelfde geldt voor hoge en complexe klokkenstoelen.
- Bij alle tafelmenten in spitsen, peer- en uivormige bekroningen en opengewerkte lantaarns van torens. De ladders of trappen horen hierbij steeds op een vloer of een bordes uit te komen.
- Bij alle niveauverschillen in ruimten en kappen, die meer dan 1 m bedragen.
- Bij dakkapellen die een borstwering hebben die hoger is dan 75 cm of die meer dan 75 cm uit een goot in het dakvlak staan.

Enkele aandachtspunten

Historische trappen en ladders mogen in beginsel niet zonder vergunning verwijderd worden. Als deze niet aan de huidige wettige eisen voldoen, dient per geval bekeken te worden hoe een verantwoorde en veilige oplossing gecreëerd kan worden. In verband met aansprakelijkheid moeten alle niet-historische ondeugdelijke trappen en ladders verwijderd worden en vervangen door trappen en ladders die wel aan de eisen voldoen.

Vermijd het gebruik van losse laddertjes in het gebouw. Trappen en ladders moeten voldoende stevig zijn en voorzien van deugdelijke leuning. Let ook op een goede en veilige plaatsing van ladders en trappen.

Alle trappen en ladders zo plaatsen dat luiken en deuren zonder moeite en zonder demontage geopend kunnen worden. Zet trappen en ladders goed vast en zorg bij losse trappen en ladders dat deze goed geborgd kunnen worden. Breng waar nodig steunen en handgrepen aan.

Trapgaten zijn gevaarlijk en moeten rondom voldoende afgeschermd worden door leuning. Luiken moeten veilig open en dicht kunnen.

Toegang tot kleine kapruimten en dakvoeten

Bij veel gebouwen zijn kleine kapruimten en kapvoeten niet altijd bereikbaar, bijvoorbeeld door aangebrachte plafonds en knieschotten of door de aanwezigheid van een houten tongewelf in kerken. Voor het opsporen van verborgen problemen, zoals lekkages, is het belangrijk dat deze ruimtes bereikbaar zijn, bijvoorbeeld door wegneembare schotten of plafonddelen of door het aanbrengen van een luik. Bij waardevolle stucplafonds kan dit niet. Vaak biedt een diepe kast dan een mogelijkheid om een doorgang naar de kap te maken. Maak kapruimten toegankelijk met een behoorlijke opening van minimaal 60 x 80 cm, afgesloten door een (brandwerend) deurtje of een luik. Deuren en luiken mogen niet ongewild dicht kunnen vallen, zodat men niet meer uit een ruimte kan. Als een deur of luik met een slot afsluitbaar is, dan moet de binnenzijde voorzien zijn van een knopcilinder of deurkruk, zodat bij een calamiteit vluchten mogelijk is.

Slechte vloeren, trappen en ladders vormen een aanzienlijk risico. Bij historische trappen en ladders is herstel echter uitgangspunt

Open trapgaten, zoals deze, moeten altijd voorzien zijn van een hekwerk. Een andere mogelijkheid is het dichtleggen met een luik

Ontoelaatbare vervuiling, die het onmogelijk maakt om gezond en goed te kunnen inspecteren

Bij dit dak zijn langs de goot en op de dakvlakken ladderhaken aangebracht. Niet alleen voor inspectie door de Monumentenwacht, maar ook voor het onderhoud door de leidekker

Een deugdelijke bevestiging van ladderhaken is essentieel. In dit geval zijn hiervoor aan de binnenzijde van de kap aparte balkjes tussen de gordingen aangebracht

Stof en vuil

Sterk vervuilde zolder- of kelderruimtes leveren niet alleen ongezonde arbeidsomstandigheden op, maar maken een goede controle van bouwdeelen vaak onmogelijk. Zorg ervoor dat na een restauratie of onderhoudsbeurt alle ruimten schoon en stofvrij opgeleverd worden en blijven (denk aan vuil van duiven, stof van buiten en dergelijke).

Elektrische installatie

In lang niet alle grotere ruimten en kappen is oriëntatieverlichting aanwezig. Toch is dit belangrijk. Niet alleen voor de beheerder of eigenaar, maar ook wanneer inspectie en onderhoud worden uitgevoerd.

Zorg er voor dat in alle grote ruimten, kappen en torenspitsen een oriëntatieverlichting aanwezig is, zodat een vlotte bereikbaarheid is verzekerd. TL-balken en spaarlampen genieten in verband met de geringe hitteontwikkeling de voorkeur. De schakelaar bij de toegang kan voorzien worden van een signalering, zodat altijd gecontroleerd kan worden of de verlichting uit is. Breng op strategische plaatsen en op plaatsen waar onderhoudswerkzaamheden te verwachten zijn wandcontactdozen aan. Denk hierbij aan de omgeving van dakkapellen, luiken, doorgangen, uurwerk en wijzerkasten.

TOEGANKELIJKHEID VAN HET EXTERIEUR

De overheid verplicht tot steeds strakkere maatregelen om veilig te kunnen werken op hoogte. Zo mogen geen ladders meer gebruikt worden voor een werkhogte van meer dan 10 m. Bovendien moet voor kortdurende werkzaamheden in goten en op dakvlakken, zoals inspecties en reparaties, aangelijnd gewerkt worden met persoonlijke beschermingsmiddelen. Hiervoor moeten vaak de nodige voorzieningen worden getroffen, zoals het aanbrengen van gecertificeerde ladderhaken en veiligheidsankerpunten.

Bij het aanbrengen van deze voorzieningen zijn onderstaande normen belangrijk.

- De norm voor veiligheidsankerpunten, NEN-EN 795. Veiligheidsankerpunten zijn bedoeld voor de bevestiging van een harnasgordel met valbeveiliging. Ook kunnen er meer permanente voorzieningen zoals (rol)steigers aan worden vastgelegd.
- De norm voor ladderhaken, NEN-EN 517. Ladderhaken klasse A zijn vooral bedoeld om dakladders aan te hangen, maar worden ook wel gebruikt als ankerpunt bij inspectie en reparatie van dakvlakken. Klasse B wordt gebruikt voor de inspectie van goten en andere hoger gelegen bouwdeelen.
- De norm voor klimhaken, NEN-EN 517. Klimhaken klasse A zijn bedoeld om zonder hulp van ladders een bepaald punt te bereiken. Dit type heeft op de punt van de haak een geribbeld steunvlak voor de schoenen.

Materiaal en bevestiging van ladderhaken en andere veiligheidsvoorzieningen

Zowel de kwaliteit van de haken als de bevestiging ervan is heel erg belangrijk. Pas, om corrosie zoveel mogelijk te vermijden, alleen haken toe van roestvast staal of gietbrons. Gebruik voor de bevestiging van ladder- en klimhaken waar mogelijk minimaal twee roestvaststalen draadeinden M10 (dikte 10 mm) met moer en volgplaat. Gebruik alleen als het niet anders kan roestvaststalen houtdraadbouten M10. Veiligheidsankerpunten worden bij voorkeur met behulp van een roestvaststalen draadeind M12 door een constructiedeel gezet. Panlatten mogen niet gebruikt worden voor het aanlijnen. Voor de onderlinge horizontale afstand tussen ladderhaken of veiligheidsankerpunten wordt maximaal 2,3 m aangehouden. De voorkeur gaat uit naar een hartafstand van circa 2 m. Bij hoekkepers moeten de ladderhaken of veiligheidsankerpunten maximaal 1 m uit de hoeken geplaatst worden.

Plaatsen van voorzieningen op dakvlakken

Onderstaande maten zijn gebaseerd op dakladders van 18 sporten en een lengte van 4,75 m. De maten zijn steeds over het dakvlak gemeten. Op de dakvlakken moet aangeliend gewerkt kunnen worden.

Dakvlakken met pannen of leien gedekt, zonder goten of niet-beloopbare goten

- Voor het opbouwen van ladders dienen op een strategische plaats extra ladderhaken geplaatst te worden.
- Bij dakvlakken kleiner dan circa 5 m van dakvoet naar nok, moet een rij haken circa 1 m onder de nok worden aangebracht of er kan gewerkt worden met een ladder met een goedgekeurde nokbeugel. Bij panbedekking kan in bijzondere gevallen gebruikgemaakt worden van een veiligheidslijn over de nok.
- Bij een lengte van 5 tot 10 m van dakvoet naar nok moet een rij haken worden aangebracht circa 1 m onder de nok en een rij haken 5 m onder de nok, verspringend ten opzichte van de bovenliggende rij.
- Wanneer de lengte van het dakvlak van dakvoet naar nok meer dan 10 m is, moet een rij haken worden aangebracht circa 1 m onder de nok, een rij haken 5 m onder de nok, verspringend ten opzichte van de bovenliggende rij en een rij haken op 8 à 9 m onder de nok, weer verspringend ten opzichte van de vorige rij.
- Wanneer een dakvlak een duidelijke knik maakt - zoals vaak ter hoogte van de zijbeuken van een kerk - dan wordt een rij haken op ongeveer 80 cm onder deze knik aangebracht.

Dakvlakken met pannen of leien gedekt, met beloopbare goten

- Bij dakvlakken tot een lengte van 6 m van dakvoet naar nok moet men een rij haken op 1,20 m uit de goot aanbrengen en daarnaast naar keuze werken met een ladder voorzien van een goedgekeurde nokbeugel óf met een rij haken circa 1 m onder de nok verspringend ten opzichte van de haken langs de goot.
- Bij dakvlakken met een lengte van circa 6 tot 10 m van dakvoet naar nok moet men een rij haken aanbrengen op 1,20 m uit de goot én een rij haken op circa 9 m uit de goot, verspringend ten opzichte van de haken langs de goot.
- Bij dakvlakken tot een lengte van 14 m van dakvoet naar nok moet men een rij haken aanbrengen op 1,20 m uit de goot, een rij haken op circa 9 m uit de goot, verspringend ten opzichte van de haken langs de goot én een rij haken op circa 13 m uit de goot, verspringend ten opzichte van de onderliggende rij haken.

Bijzondere situaties

Naast de eerder genoemde ladderhaken moet bij koorsluitingen per dakvlak op ongeveer 1,20 m onder de loodmuts een ladderhaak aangebracht worden.

Bij een torenromp die in een onderliggend dakvlak staat, wordt aanbevolen om verticaal langs de toren een extra haak en horizontaal op 2,3 m van elkaar extra haken op 1 m uit de aansluiting van het dakvlak met de toren aan te brengen. Langs gevels die door het dakvlak heen steken, adviseren we om extra ladderhaken voor onderhoud en inspectie van deze onderhoudsgevoelige muren aan te brengen.

Kleine torentjes die niet via een dakluik te beklimmen zijn, dienen op elke windrichting voorzien te zijn van een ladderhaak op circa 1 m onder de loodmuts.

Bij hoog in het dakvlak geplaatste dakkapellen of het ontbreken van goten dient circa 50 cm onder de dorpel een klimhaak aangebracht te worden en ter hoogte van de wang (de zijkant) van de dakkapel een ladder- of klimhaak, aan de sluitzijde van het luik of het raampje.

Bij moeilijk bereikbare punten zoals schoorstenen moet een ladderhaak of een veiligheidsankerpunt aanwezig zijn om zich aan te lijnen.

Om de bijzondere Lucas Ijsbrandpan op dit pand te ontzien, kunnen de dakvlakken goed vanaf het platte dak bereikbaar gemaakt worden

Bij luiken dienen de klimhaken – zoals hier – aan de sluitzijde van de dakkapel aangebracht te worden

Bij deze oeil-de-boeuf is ter weerszijden een ladderhaak aangebracht om de goot veilig te kunnen inspecteren en schoon te maken

Plaatsing van klimhaken

Klimhaken worden toegepast op punten waar geen ladder gebruikt kan of mag worden, zoals bij torenspitsen. Voor de staphoogte wordt maximaal 45 cm aangehouden.

- Plaats bij torenspitsen in elke windrichting één klimhaak ter ondersteuning bij de inspectie van het torenkruis.
- Laat klimhaken indien enigszins mogelijk verspringen (maximaal 30 cm uit elkaar) van het bovenste torenluik naar de spits. Klimhaken bij voorkeur aanbrengen aan de minst opvallende zijde van het gebouw. Bij een kerk is dat vaak de oostzijde.
- Beperk in verband met de risico's en uit esthetisch oogpunt de lengte van de rij klimhaken zoveel mogelijk, door het zo hoog mogelijk plaatsen van een van binnenuit toegankelijk luik.

Luiken en dakkapellen

Om het laddergebruik zoveel mogelijk te beperken adviseren we om alle goten die hoger zijn dan 7 à 8 m bereikbaar te maken voor inspectie en onderhoud met voorzieningen als dakramen, dakkapellen of luiken. Bedenk wel dat bij wijziging van het uiterlijk een monumentenvergunning noodzakelijk is.

Plaatsing en gebruik

- Barricadeer luiken, dakramen en dakkapellen niet door leidingen, schotten, kanalen van de luchtbehandeling etc.
- Zorg bij luiken en dakkapellen voor een hoogte van ongeveer 55 à 60 cm tussen onderdorpel en vloer, bordes of loopbrug. Anders kan men niet veilig van binnen naar buiten komen of andersom.
- Breng bij het ontbreken van een vloer onder elk luik of elke dakkapel waar men naar binnen of naar buiten gaat een bordes aan van ongeveer 1 m².
- Laat bij dakkapellen het luikje of raampje zodanig opendraaien dat de klim- en ladderhaken naast de dakkapel direct bereikbaar zijn zonder het luik uit de duimen te moeten lichten.
- Let bij het plaatsen van luiken in torenspitsen op het volgende: minimaal één klein luik zo hoog mogelijk in de spits aan de oostzijde. Plaats onderaan de spits aan de oost- en westzijde circa 1 m uit de voet wat grotere luiken voor het naar buiten brengen van een torenstoeltje.
- Breng een luik of weg te nemen rooster aan in zolderingen van allerlei spitsconstructies boven opengewerkte lantaarns van vieringtorens, dakruiters en ui- en peervormige torenbekroningen. Zo blijft controle van het inwendige gemakkelijk en mogelijk.

Afmeting en constructie

Dakramen en luiken moeten minimaal een opening van 60 x 80 cm hebben. De voorkeur voor de bekleding van luiken gaat uit naar koper of zink boven lood, vanwege het gewicht. Om te voorkomen dat luiken uit de hand glippen, adviseren we deze met een ketting aan een zwaar constructiedeel te bevestigen. De omraming van luiken moet zorgvuldig gedetailleerd worden om lekkages te voorkomen. Om te voorkomen dat iemand opgesloten raakt, mogen scharnierende luiken niet ongewild dicht kunnen klappen.

Veiligheidsvoorzieningen

Monteer in of bij de wang van de dakkapel een roestvaststalen handgreep of veiligheidsankerpunt om veilig naar binnen en naar buiten te kunnen stappen.

Veilig belopen van platte daken en goten

Het belopen van goten en eisen aan de constructie van beloopbare goten

Goten moeten regelmatig geïnspecteerd en schoongemaakt worden. Ook vinden regelmatig reparaties plaats van oudere goten. Voor het veilig werken in en aan goten geldt dat tot een

hoogte van 7 à 8 m staande op een ladder mag worden geïnspecteerd en kortdurende werkzaamheden verricht mogen worden, mits de ladder goed te plaatsen is.

Als bak- en mastgoten betreden worden, moeten deze niet alleen beloopbaar zijn, maar ook voorzien van ladderhaken of veiligheidsankerpunten voor de valbeveiliging.

Voor de beloopbaarheid dient de afstand van de gootrand tot de dakvoet ongeveer 20 cm te bedragen. Bij zakgoten moet het vrij beloopbare deel tussen de dakbedekking minimaal 40 cm te zijn. In veel situaties is het mogelijk om bij groot onderhoud of restauratie de detailering van de goot hierop aan te passen.

Om de waterhuishouding te verbeteren brengt men vaak naderhand goten aan. Dit is vergunningplichtig. Als de goten beloopbaar moeten zijn, gelden voor een vrijhangende zinken of koperen mast- of bakgoot de volgende eisen.

- Zware roestvaststalen beugels van 8 x 40 mm, onderlinge afstand circa 50 à 60 cm.
- De beugels bij de kraal aan de voorzijde verbinden door een roestvast stalen hoeklijn van 20 x 20 x 3 mm.
- Een gootbreedte van minimaal 190 mm aanhouden, maar bij voorkeur 250 mm.
- Bij een vrijdragende bakgoot de gootbodem volledig ondersteunen door een plank van hardhout, bij voorkeur bangkirai.
- De beugels niet op het dakbeschoot vastzetten, maar op muurplaten, sporen of ander zwaar balkhout. De beugels vastzetten met voldoende zware houtdraadbouten M8 of M10.
- Bij een zinken goot STZ 16 met een dikte van 1,06 mm toepassen.
- Bij een koperen goot minimaal 0,8 mm toepassen maar bij voorkeur 1 mm. Het koper solderen met hardsoldeer of met zilver- op koperhoudend tinsoldeer.

Bijzondere systemen

Er zijn diverse geleiderails of kabelsystemen op de markt. Ze moeten voldoen aan de NEN-EN 795 en worden aangemerkt als collectieve voorzieningen, die jaarlijks gekeurd moeten worden. Deze systemen zijn vervaardigd van roestvast materiaal en geënt op utiliteits- en nieuwbouw. In speciale gevallen zijn deze ook bruikbaar voor monumenten. Wel is voor het aanbrengen ervan een monumentenvergunning vereist. In de praktijk blijken deze systemen niet altijd even goed te werken, bovendien zijn ze erg kostbaar.

Voorzieningen op platte en flauw hellende daken

Het betreden, inspecteren en uitvoeren van werkzaamheden op een plat of zeer flauw hellend dak mag alleen aangemeld gebeuren. Dat kan op twee manieren.

- Bij lange dakschilden aan haken langs de goot en veiligheidsankerpunten op het dak en/of binnen het luik.
- Bij korte dakschilden niet aan haken langs de goot, maar alleen aan bevestigingspunten op het dak en/of bij het luik. Afdalen in de goot gebeurt met een korte ladder.

Op platte en flauw hellende daken die voorzien zijn van een borstwering of deugdelijk leuningwerk van minimaal 1 m hoog hoeven geen voorzieningen te worden getroffen.

T O T S L O T

Enkele aandachtspunten voor de uitvoering.

- Ga aan de hand van deze brochure na of voldoende voorzieningen zijn getroffen en inventariseer wat er mogelijk ontbreekt.
- Neem ontbrekende voorzieningen op in het geplande onderhoud van het desbetreffende bouwdeel of in een meerjarenonderhoudsplan.
- Zorg voor een deskundige begeleiding en oplevering van de aan te brengen voorzieningen.

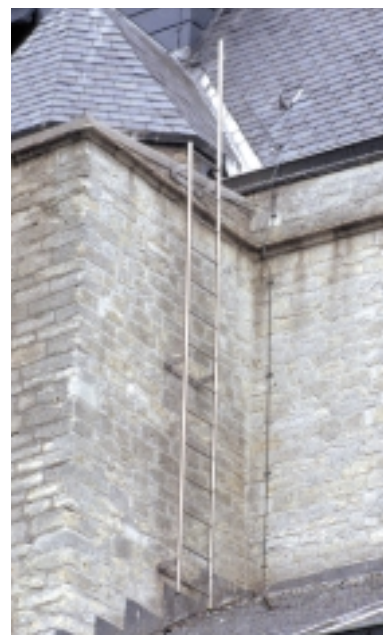

Ook platte daken en zinken roevendaken kunnen het beste toegankelijk gemaakt worden door middel van luiken

Maak aan luiken een ketting om wegvallen bij het uitnemen te voorkomen. Bekleed luiken bij voorkeur met koper of zink en niet met lood, om het gewicht zoveel mogelijk te beperken

In nauw overleg met adviseur en architect kunnen soms vaste trappen worden aangebracht

NUTTIGE ADRESSEN

Stichting Federatie Monumentenwacht

Nederland

Postbus 1130
3800 BC Amersfoort
telefoon 033 - 479 07 70
info@monumentenwacht.nl
website: www.monumentenwacht.nl

Belastingdienst/Particulieren Amersfoort

Bureau monumentenpanden
Postbus 4050
3800 EB Amersfoort
telefoon 033 - 450 52 22

Nederlands Normalisatie-instituut NEN

Postbus 5059
2600 GB Delft
telefoon 015 - 269 03 90
website: www.nen.nl

Aboma+Keboma

Galvanistraat 1
Postbus 141
6710 BC Ede
telefoon 0318 - 69 19 20
email info@aboma.nl
website: www.aboma.nl

IS HET TREFFEN VAN VOORZIENINGEN TEN BEHOEVE VAN INSPECTIE EN ONDERHOUD SUBSIDIABEL?

Het treffen van voorzieningen ten behoeve van inspectie en onderhoud is in beginsel subsidiabel in het kader van het Brmm 1997 (Besluit rijkssubsidiëring restauratie monumenten 1997) en het Brom (Besluit rijkssubsidiëring onderhoud monumenten). Wat precies subsidiabel is, staat aangegeven in de Beleidsregels onderhoud en restauratie monumenten.

IS HET TREFFEN VAN VOORZIENINGEN TEN BEHOEVE VAN INSPECTIE EN ONDERHOUD FISCAAL AFTREKBAAR?

Eigenaren die inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting betalen kunnen onder voorwaarden de onderhoudskosten fiscaal aftrekken. Hiertoe behoren ook voorzieningen die aangebracht moeten worden om inspectie en onderhoud mogelijk te maken om de inkomstenbron in stand te houden.

IS DE MONUMENTENWET 1988 VAN TOEPASSING BIJ HET TREFFEN VAN VOORZIENINGEN?

In veel gevallen worden voorzieningen al opgenomen in het restauratieplan en zodoende getoetst aan de Monumentenwet 1988. Het aanbrengen van beloofbare goten, luiken en dakkapellen betekent altijd een wijziging van het gebouw en is daarom vergunningplichtig. Bij het aanbrengen van ladderhaken en veiligheidsankerpunten hangt dit geheel van de situatie af.

LITERATUUR

- Richtlijn Toegankelijkheid en Bereikbaarheid, technische details en omschrijvingen*, Richtlijn van de Federatie Monumentenwacht, te vinden op: www.monumentenwacht.nl
- Arbo Informatieblad 15 Veilig werken op daken*, 3e herziene druk, Sdu Uitgevers, Den Haag 2001
- Arbo Informatieblad 16 Beveiligen van wand- en vloeropeningen*, 1e druk, Sdu Uitgevers, Den Haag 1998
- Vademecum voor veiligheid in de bouw Abomafoon*:
- 1.35 Projectrisico-inventarisatie en -evaluatie van het ontwerp (ontwerp-RI&E)
 - 1.36 Het Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan)
 - 1.37 Het Veiligheids- en Gezondheidsdossier (V&G-dossier)
- Aboma + Keboma Ede

Door de ankerpunten van een bleekrode kleur te voorzien vallen deze bijna geheel weg tegen de rode Hollandse pannen

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

Broederplein 41 · 3703 CD Zeist
Postbus 1001 · 3700 BA Zeist

☎ | 030 - 69 83 211
| 030 - 69 83 456 *InfoDesk*
☎ | 030 - 69 16 189
🌐 | www.monumentenzorg.nl
| www.monumenten.nl
@ | info@monumentenzorg.nl